

259

Recd
10-8-22

૨૧-૮-૨૨
લેખક ગોર મોહનલાલ ઓટાલાલ.

સર્વ હક લેખકને
સ્વાધીન છે.

૦૦૦૫. પ્રા.
પ્રા. મુદ્રાખા

૬૯૭૭

૨૩

મકારાક મણીલાલ ખુશાલભાઈ વસી,
(૧) અલિમંદી ગોર શેરી, સુરત.

ભારત દુત્તર ઉદ્યોગ શિક્ષણ વર્ગ

સુરત જરાવપુરી ભાગળ પર આવેલા શ્રી 'અંબિકા વિજય
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં હરગોવિન્દદાસ હરકીશનદાસે છાપ્યું.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮-૭૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૨૨૨૩૧૨૦૦ ૨૦૧૬

વિષય ૬-૪

અસહકારનો ચોક્કો

—અને—

સત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

૧૯૩૭-૩૮

૬૬૭૭

૭-૧૬

મુક્તી દુનીઆ.

મહાત્મા ગાંધીજીને ચરણે.

ગાયન ૧ હું.

(રાજઓ.)

હાય હાયરે કુલજુલુ પ્રત્યા નકામા
ખુશામતમાં ખાસડાં ખાવાનારે હાય હાયરે.
ચાંદ દેખીને દિલડું ચમકે
માન મલતાં મુખડું મલકે
હિંદ ખાતર દિલના ખટકેરે હાય હાયરે.
વૃથા જીવન એળે લુટાયું
તોય મરતાં ન ઘન સાથ આવ્યું
હાય હિંદી તે ભાન કયાં ગુમાવ્યું હાય હાયરે.
એમ કરતાંરે ખંધાશે ઠાકડી

પાછળ કુટશે હાય છાટડી
 કહેશે વૃથા ગુમાવી જાતડીરે   હાય હાયરે.
 હિંદિ થઈને હિંદિને હણુતો
 ખાય ખૂબીથી તોયે ખોતરતો
 પુલ્યો દોગટ કના થઈ મરતોરે   હાય હાયરે.
 હાથે કરેલાં હૈયે અથડાશે
 ત્યારે ગાંધીની શીખ સમજશે
 મોહન કહે પાછળથી પસ્તાશેરે   હાય હાયરે

√ગાયન ૨ જી.

(ખુને જીગર)

હથીયાર વિનાના હિંદ ઉપર ગોળીનું શું તોફાન
 નિર્દોષ ઉપર સત્તાની ગોળી કરે કાયરનું કામ
 જલીયનવાલાના ખાગે હાયર દલડું નહીં ઘડે
 રે વજ્ર હુકમના લાગે રે સત્તાનું શું ગુમાન
 પોઝર શુભ્યો ના કાને સત્તાથી ચઢ્યો ગુમાને
 કહે તોય ચલાવો ચોટ દઈને હરો હિંદીના માથુ-હથી
 હિંદીપર ગોળી છુટી ગહેનોની લાગે લુટી
 બની ન્યાય અદાલત જુઠીરે લાવો શું હુખાંતાન-હથી

બાળકને બળથી બાંધે મારે ચોટ ચાખુકો ગાંધે
 પેટે ચલાવે શાનેરે એ હિંદ તણું અપમાન
 મોડરેટ તજેને મસ્કા હવે નહિ બનોરે નકટા
 તજે માન આંદના ચટકારે હોય દેશતણું અભીમાન
 હવે રંટીઓ હિંદી કાંતો અસહકારી જો તું થાતો
 મોહનનો મંત્ર એ સાચોરે ઘર હિંદુ મુસલમાન
 સુતરથી સ્વરાજ્ય આવે વગી જોલથી મુકત બનાવે
 ગુલામીને એ હઠાયેરે કરકે સ્વરાજ્ય નીશાન

ગાયન ૩

(ગરબો)

(મીઠડું મહિ વેચુ રાગ)

અરે હિંદતણા નરનારી તમે સૌ ખાદી લો ખાદી લ્યો
 અમે વેચીએ અસહકારી તમે સૌ ખાદીલો ખાદીલો
 સુંદર સસ્તો શુદ્ધ એ ખાદીનો પોશાક
 જો હિંદ તણુ હિત ચહાવતો પહેરો રાચને રાંક
 ચાહો જો દેશ તણી આખાદી તમે સૌ ખાદીલો ખાદીલો
 હસ્તે વણેલી સાદી તમે સૌ ખાદીલો ખાદીલો

(સાખી.)

પુર્વજ જેને પહેરતા વળી ગાંધી કરે પોકાર
 વિદેશી લુટે હિંદને કર આદીનોજ પ્રચાર
 ગુલામીને દુર કરનારી તમે સૌ આદીલો આદીલો
 સત્તા જુદમને એ હરનારી તમે સૌ આદીલો આદીલો
 સાખી.

સેટીન ડક મલમલ અને ચાચના કોટ જલાવ
 મોહન માનચેસ્ટર લુટે હવે લાન કાંઈ લાવ
 એ તો ખ્રિષ્ટીય કરે બરઆદી તમે સૌ આદીલો આદીલો

 ગાયન ૪

[લાગી લગન મને એ રાહ.]

માગ્યે સ્વરાજ્ય નહિ મળશે હો જનુની બાયા માગ્યે
 સ્વરાજ નહિ મળશે—ટેક.
 નહિ જાગો તો જરૂર જુદલ કરશે હો જનુની બાયા
 માગ્યે સ્વરાજ્ય નહિ.
 માટી મીટીંગો ભરીશું કીધું, કાર્ય કર્યા વીણ કદી
 રૂળ દીઠું
 કમ કરો તો સહુ મળશે, હો જનુની બાયા

શેર.

રે ઝૂંપડીમાં જામેરે કુરબાન ભૂખે થાય છે.
 રે લૂંટડી સમનાર નર લીખ માગતા લયકાય છે *
 મહેનત કરે બેતણી પણ એકના પોષાય છે
 રે રે દશાએ દેશની બેધ હુકમ સળગી જાય છે

બે બે લુટારો લૂંટ ફરશે, હો જનુની
 કૃષ્ણ ગાંધીની શીખ, ઉર ધરજે
 ચક્ર રેંટીઓ સુદર્શન ફરશે

તો આશ અંતરની ફળશે.....હો જનુની જાયા
 પંજાબના ઈન્સાફમાં રે હાથ કતલો શું કરી
 પેટે ચલાવી ચોટ ચાબુક મારતા બુદ્ધિ અરી

એ બંધુ ખાતર પ્રાણ પાથરજે
 ચરખો ચલાવી ખાદી ઉર ધરજ.

તો જડમૂલ બુદ્ધ સહુ ટળશે.....હો.....
 બહુ બહુ કહ્યું બહુ સાંભળ્યું બસ હૃદયા આ સળગી રહ્યું
 અન્યાયને બૂદ્ધિ સૂણી આંખો જીગર રડતું થયું

એ જીગર આંસુને લોવા

બે ચહે હીંદની સેવા

તો ઝુકાવો સ્વરાજ્ય ઝટ મળશે. હો.....

મોહનમાળ આલે કંઠ ધારી
 રણમાં પડો હર સ્વદેશ પુકારી
 ચહો તો ડુંગર ડગમગશે હો જનુનીઆ.....

ગાયન ૫.

(શબ્દો)

ફેસનની ફળેતી.

ઝેન ઝેનરે હવે તું હિત લે વિચારી	
તારું હિંદ બન્યું ધુળ ધાણીરે	ઝેન ઝેનરે
તમે દાયદા છીદરી વેારી	
સાડી રંગઝેરંગી ઝોઢી	
કરો હાથથી ધનની હોળીરે	ઝેન ઝેનરે
ભાત ભાતની છીંટની ચોળી	
દેને પોલકાં ફરાકને છોડી	
દશા એથી તમારી કફોડીરે	ઝેન ઝેનરે
ઝીણું વસ્ત્રથી કાયા ઉઘાડી	
બનો નિર્લજ શું ઝેન મારી	
એ વસ્ત્ર તમે નાખો બાળીરે	ઝેન ઝેનરે
તમે કાચની બંગડીઓ પહેરી	

ધન ગુમાવી બન્યાં શું લહેરી	
ધન હરનારી ડાકણીએ વેરીરે	બેન બેનરે
ફેસનમાં ફના થાઓ બેની	
હવે મોહનની સ્ત્રીખામણુ માની	
માત હિંદની તું ચેતી જાનીરે	બેન બેનરે
ઘર અંગ પર ઉમંગે ખાદી	
હાથે વણેલી સુધ્ધ ને સાદી	
કહે ગાંધી તેથી છે આખાદીરે	બેન બેનરે
તમે ભારતની માતાઓ જાગો	
માતા હિંદની હવે તમે લાજે	
ઝટ વિદેશી વસ્ત્રને ત્યાગોરે	બેન બેનરે

ગાયન ૬.

રેઘેનું કામ ઘેનું ઘેનું હિંદનું ધન છે
 ઘેનું ગાય માતા ખુદ હિંદ તણું જીવન છે
 શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ ચારી
 ગોવાળ બની ગો પાળી
 ગોથી ચૌરવ નીજ જાણી
 રે ગાય પ્રભુ પુજન છે
 પૂર્વજ ગાયને પુંજે
 ગૌમાત ઘેરઘેર હુજે
 તે ગાય તણુરે આજે

હિંદે નહિ જતન છે—ધેનુ કામ
 ગૌ માતા દુઃખી જાણે
 ધાતા હિંદી ઝટવારે
 દઈ પ્રાણ બચાવો ગૌને
 તે ગાય હવે ગર્દન છે—ધેનુ કામ
 કઈ કોડ ગાય કપાતી
 અરે હાય રીબાતી છુંદાતી
 હિંદી ઉઠો હદ થાતી
 તેથીજ હિંદ નીર્ધન છે—ધેનુ
 મોસ માટે ગાયને કાપી
 ખાતા કંઈ પેટના પાપી
 હિંદુ મુસલમાનીન જાગી
 ગૌ પાળો હિંદનું વન છે—ધેનુ
 રે હિંદ તણા ધનવાનો
 ધર્મ વિર હવે સહુ ધાઓ
 ગૌ માત હવે તો બચાવો
 ગૌ માત જગત વંદન છે—ધેનુ
 ગાયો કપાયે પૂઠે
 હિંદિનું ધન તેમ ખૂટે
 ગાયો બિણ ખેતી ખુટે
 ગોં પુત્ર હિંદ કંચન છે—ધેનુ
 શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુને ખ્યારી
 ગૌ માત ગરીબડી મારી

તાપ હિંદ રહ્યું વિચારી
 ધીક નહિ હિંદના તન છે—ધેનુ
 ગાયો ગરીબનું જીવન
 ગાયો હિંદનું તન ધન
 ગો પુત્ર ખેતીનું સાધન
 ગો માત દેવી દર્શન છે—ધેનુ
 ગાયો તમારી શક્તિ
 કરો તે તણી હવે ભક્તિ
 પેય દેનારી પ્રિયજનની
 ગો દાશ પ્રભુ મોહન છે—ધેનુ
 ગો પુત્ર કપાસ પકવશે
 તેમાંથી ખાદી બનશે
 ગાંધી કહે ગોથી તરશે
 એ સ્વરાજ્યનું સાધન છે—ધેનુ

ગાયન ૭.

રેંટીઓ.

વીણા સમો વાતોરે હીંદમાં પંકાતોરે
 બાપુ તારો રેંટીઓ હોજી
 ઓ રેંટીયાજી સાચો તું દેશનો ઉદ્ધાર

એ રંટીઆથી તુટે વિદેશનો વેપાર
સનનન કરતોરે સ્વરાજ્ય સુચવતોરે
બાપુએ તો રંટીઓ હોજી

હોહરો.

ત્રાક ફરે તોપો હઠે પંખો કરે પોત્રાર
હિંદી કાંતો રંટીઓ દેશ તણો ઉધ્ધાર
ખાદીને પકવતોરે ગુલામી હઠવતોરે
બાપુએ તો રંટીઓ હોજી

ગાયન ૮.

ઝુકાવી શીરને સાટે લંડ્યા એ એ તાજને માટે
છતાં ના દાદ કંઈ દેતે-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
લંડ્યા વીદેશીઓ સાથે ખીટનના વાવટા કાજે
છતાં લાયક નથી લાખે-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
થઈને રાંક કરગરતાં અમે માંચું અમારું તો,
છતાં દમ્બશુ કહી દમ્બતા કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
ખિલાફત ધર્મ ખાતર જે મુસલમાનીનને હૃદય ભીતર,
લગાવ્યું હાયરે ખંજર-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
લખીત એ લેખ રાણીના ન ંધન હોય ધર્મમાં,
છતાં છે છેક અવગણના-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—

અમે ચેતી અમારૂં શું હવે શોધી અમે લઈશું,
 છતાં તમને ગમે તે ના-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 અમે હસ્તે વણી ખાદી પહેરી સ્વેતને સાદી
 તુટે વેપાર વિદેશી કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 કરે શિક્ષણ નમાલા લાગે અમે તેને તણ દઈએ,
 છતાં તમને રૂચે ના તે કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 વિદેશી માલને છોડો વિદેશી બંધનો તોડો
 પહેલેથી જણાયું તાં-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 છતારે શોકતઅદ્વી સહ બીજા નેતા કર્યા બંધન,
 કરવા સ્વરાજ્યનું બંડન-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 દખાવી દાખલા દેવા અમેને ભીડ ગણી લેવા,
 ચલાવો આ અદાલત પણ-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 હવે અપમાનથી મરવું ગુલામીથી જવું જલે,
 અમે ખ્યારૂં ગણ્યું છે તો-કહો ત્યાં દોષ કોનો કે—
 અરે પંજાબના ન્યાયે કતલ કઈ જાનની કીધી
 છતાં હી દી રહે સાંખી-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 અમે ખાદી પહેરી તો તમે તે ફાડી તોડો છો
 દખાવો દેશનો હુન્નર-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—
 તમારા સ્વાર્થની ખાતર કરો આ હાંદને ધાયલ
 લાલે હીંદી ભૂખે મરતા-કહો ત્યાં દોષ કોનો છે—

ખાદી હવે તો પહેરો આખાદી દેશની
હાથે વણીને પહેરો આખાદી દેશની
વસ્ત્ર વિદેશી હવે બાળને નહિ તો છે બરખાદી
હિંદ હાય લુંટાર્થ રહ્યું છે હવે પહેરો ખાદી—ખાદી
પંજાબ તણી જે હોય દાઝ તો હવે તને નાદી ની
લાજ લુંટી પ્યારી બહેનોની ક્યાં ગયા ધર્માભિમાની—ખા
હાડ મૈસની હાય ચઢે છે ખેર ખુવોધન જાણી
ફેશનમાં ના હવે લુંટારો હિંદ તને હેવાની—ખાદી
કલ થતી કંઈ ફોડ ગાયની ગયું તમારું પાણી
જાગ અરે ઓ લીમ લોગીઆ હોંદ બની દીવાની—ખા
ખાક બનાવો રાખ બનાવો વસ્ત્ર વિદેશી બાળી
માનચેષ્ટરનું માન ઉતરશે ખાદીની મહેરબાની

ગાયન ૧૦.

જાગ હવે તું જાના
ઓ હિંદ તણા હિંણ ભાગ્ય
હવે તું જાગ હવે તું જાગ
ફરી જનથી ફર ભાગ હવે તું—જાગ.
પંજાબ તણી કલોને જોને બેન તણી લુંટી બાળેને
ર અને શું કાગ હવે તું જાગ

ગાંધી જેવ ગયારે જાણી હાય ખનો ના મર્દ નાદાની
 ઘર હિંમત હિંદી હાય—હવે.
 માન આંદથી ચેતી ચાલો .

મોડરેટ મશકા હવે ન મારો

જો કરડે કાળો નાગ હવે તું જાગ
 મરાણુ નહિરે કોને મુકે આવ્યો દાવરે શાને ચુકે
 એક દિન થવું છે ખાક—હવે તું જાગ
 સ્વાર્થ મહીં શેતાન ખનોના
 સાથ નહિ ધન માલ રહે આ
 ગર્જી ગુલામી ત્યાગ—હવે તું જાગ
 વસ્ત્ર વિદેશી હવે જલાવો
 હિંદ તણું ધન નહિ હુંટાવો
 મુક હવે તું આગ હવે તું જાગ હવે તું જાગ
 કાંઈ નહિ તો એકજ કરને ફક્ત અંગ પર ખાદી ધરને
 જો હોય હિંદનો ખાગ—હવે તું જાગ

ગાંધી કહેજો રંટીઓ ફરશે
 મોહન કહે ઝટ સ્વરાજ્ય મગશે

એ ખુબી ગાંધીની ગાઢ—હવે તું જાગ

ગાયન ૧૧.

(હિંદીમાં) ગઝલ કેવાલી.

નિકલે પ્યારે બનનસે તન ધન ઓર બદનસે
 ખુદ ખાદીકે કરનસે અબ તો સ્વરાજ્ય લેંગે
 મેં હું બનનકે વાસી તુમહો વિદેશી પ્રવાસી
 અબ છેડદે નાલાખી અમતો સ્વરાજ્ય લેએંગે
 રે જોલ કયુ લડાઈ રે કતલ કયું ચત્તાઈ
 અસહકારકી લડાઈ અબતો સ્વરાજ્ય લેએંગે
 પ્યારે ભારત કેલીએ પ્યારે ખીલાફત કે લીએ
 દે જોલ કે બન લે લે અબ તો સ્વરાજ્ય લેએંગે
 ચરખા ચક્ર ચઢાઈ ગુરૂ ગાંધીને શીખાઈ
 અસહકારકી લડાઈ અબ તો સ્વરાજ્ય લેએંગે

ગાયન ૧૨.

ભારત તારા ચર્ણમાં તન ધન છે કુરબાન
 બન જવાદે છે જતો પણ મારો હિંદુસ્તાન
 મારો હિંદુસ્તાન પ્રાણવત પ્રાણ અરપશું
 ઉદય કારણે માત વરણમાં મોજે મરણું

મરવાનું છે મહી વિષે પછી તો ડરવું શાને
 ઉછળે નસ નસ પ્રેમ ધન્ય તે જન શુરાને
 ધરીશું ખંગડી હાથ લિંદ શું નિર્માલ્ય બન્યું છે
 શૂરા રજપુત વીરનું નહિ નહિ જડમૂળ ગયું છે
 શૂરા શું સુતા જઈ મસીદ અગર મસાણામાં
 મદદ અરે એા હીંદના ગયા તમે કઈ ખાણમાં
 ઉઠો જાગો જોરથી હિંદ બન્યું એ હાલ
 નહિ જાગો તો માંગશો બીજા બની કંગાલ

ગાયન ૧૩.

ધીરો ધીરો ચાલેરે ! મીઠો ગાજેરે !

રૂડો મારો રેંટીઓ હોજી !

ધી-૧૦

ચા રેંટીઆમાં દેશોદયના નીકળે તાર

નેર તારે તારે ભાણું ભારતનો ઉધાર રે !

ધીરો ૦

(સ્ત્રી) ત્રાક રૂડી પાખા રૂડા ઉજવલ તેનાં ન મ.

ઉજજવલ ફૂણી એાપતી ઉજવલ મારા હાથ.

હુએમો : હુ હસ્તોરે ! અભયપણે ફરતોરે !

રૂડો મારો રેંટીઓ હોજી !

ધી-૧૦

— અમારી બહાર પડનારી નોવેલ —
બકુલ બુલબુલ યાને બોલતું પુલ.

—કિંમત આગળથી ગ્રાહક થનારને—

૦—૮—૦ પોસ્ટેજ માફ.

તેની ટુંક પ્રસ્તાવના.

નિસાર જીવનનો ભર્યો સૌ સાર છે આ પુસ્તકે
 નિરસ જીવનના સૌ રસો રસથી ભર્યો આ પુસ્તકે
 આશા મહીં નિરાશ જનની રાસમાળા આ લખી
 આ ક્ષાત પર અવધી જીવનની આ સીમા આખર
 લખી

ખુન ખવારને જરદારની ચુકિત તણી યાદી મરી
 રડતાં રવડતાં અશ્રુની ધારા વહેતી આ રહી
 ગુલગુલ ગુલાબી ફુલ હઠતું એ બકુલ બુલબુલ છે
 વાંચો નહિ એ પ્યારથી તેમાં તમારી છલ છે.

આઠ ભાગમાં બહાર } ગ્રાહક બનવા માટે આઠ
 પૃષ્ઠો એક ભાગની } આનાની દીકરી બાડો.
 કિંમત રૂ. ૦-૧-૩ } લખો—

ગોર મોહનલાલ છોટલાલ } સુરત.
 ગલેમંડી ગોર શેરી,

જાહેર ખબર,

જગ જાહેર વાપરો !

મશહુર વાપરો !

—અને—

શ્રી કૃષ્ણ વિજય સોપ ફેક્ટરીમાં બનતા બીન
ચરબીના પાવત્ર સ્વદેશી સાબુઓ.

માયા મોહીની ૨૭૨૬૨ નં°
૧૪૪

ખાસ વાપરવા અમારી ભલામણ છે.

બાકસ ૧ ગોટી ૩ ની કી° ૧-૦-૦ (પોસ્ટેજ જુદું)

બીજા દરેક બતના સાબુ જેવા કે જ્યુબીલી,
નારંગી, ખસ પર વાપરવા લાયક કડવી બદામ,
ખસ, હીનાચંદન વિગેરે સાબુઓ ધણીજ ઉમદા
ચીજેથી અને ઉમદા રીતે બનાવેલા છે.

વેપારીને સાફ કમીશન આપવામાં આવે છે.

મળેા યા લખો—

શ્રી કૃષ્ણ વિજય સોપ ફેક્ટરી

મુંબઈ નં° ૨ બીજે ભોધવાડા

આન્ય-સુરત સ્ટેશન રોડ.

માલિક એચ જી. શાહની કુ.

